

in de steenkoolaanvoer vloeiende voort dat talrijke bedrijven tijdelijk moesten sluiten, in de verf- en leder-industrie was dit zelfs met alle bedrijven het geval.

En de burgerij?

Een groot deel zat in de kou.

★

Toen in de zomer van '40 door het rijkskolenbureau becijferd werd, hoeveel steenkool voor civiel verbruik ('huisbrand') overschoot, bleek dat het vooroorlogse verbruik met ca. 30% verminderd moest worden. Een deel van die 'huisbrand' was evenwel voor de z.g. grootverbruikers bestemd (ziekenhuizen, sanatoria, overheidsgebouwen) die men prioriteit wilde geven – het gevolg was dat het rantsoen dat het gemiddelde gezin kreeg, met méér dan 30% moest dalen. Er werd een regeling opgesteld die in de eerste twee stookseizoenen ('40-'41 en '41-'42) louter rekening hield met de grootte van de woning en in de daaropvolgende met de grootte van het gezin. Los daarvan werden in de eerste twee stookseizoenen de ca. 60 000 gezinnen die in die tijd een woning met centrale verwarming bewoonden, opmerkelijk bevoordeeld. Het rijkskolenbureau ging er namelijk van uit dat men in die gezinnen geen mogelijkheid had om een of twee kamers met haarden of kachels te verwarmen (men nam aan dat die niet meer te krijgen waren) en derhalve ontvingen die gezinnen een driedubbel rantsoen. Had men een kleine woning zonder centrale verwarming, dan kreeg men in '40-'41 bonnen waarmee men 12 hl anthraciet, steenkool of eierkolen kon kopen; in '41-'42 daalde dat tot 9 hl, in '42-'43 werden het er 10, in '43-'44 weer 9.

De huisbrand-distributie kwam het eerste stookseizoen zonder onoverkomelijke moeilijkheden door; veel mensen pasten zich aan en beperkten zich tot het verwarmen van één kamer. In het tweede stookseizoen liep het mis. Als gevolg van de Duitse exporteisen konden de kolenhandelaren in de zomer en herfst van '41 hun voorraden niet in een tempo opbouwen dat met de geldig verklaarde bonnen in overeenstemming was, en toen het medio januari '42 hard begon te vriezen, hadden veel mensen nog maar weinig brandstof in huis. De voorraden in de kolenhandel werden nadien slechts in geringe mate aangevuld. Eind februari, d.w.z. na zes weken ijzige kou, was er in het land als geheel een achterstand in de aflevering van huisbrand van bijna een kwart, hetgeen dus zeggen wilde dat het gemiddelde gezin in de periode waarin het de steenkolen het hardst nodig had, nog maar ruim